

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Conscientia Dubia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

veritas relinquatur, tunc obtinet, siquid sine peccato gravi fieri, vel omitti non possit. Ubi autem ignorantia invincibilis est, non datur peccatum formale.

§. II.

De Conscientia dubia.

Dubium est suspensio iudicii vel assensus, eo- 96.
 quod æqualis ferè ponderis momenta in utram- Du-
 que partem occurrant. Nam dubium negativum bium
 potius ignoratio dici debet. Itaque animus cense- quid
 tur dubitare, quando inter utramque contradictio- &
 nis partem veluti medius fluctuat. Triplex dubium quo-
 solet distingui, *speculativum*, quod in intellectu tu-
 datur circa naturam, substantiam, valorem aut plex.
 qualitatem rerum, quin ad opus ordinetur; velut
 si dubites: utrum Angelorum differentia acciden-
 talis sit, an substantialis; utrum valeat testamen-
 tum minus solemne non privilegiatum; &c. Du-
 bium *speculativo practicum*, quod ordinatur ad bo-
 nitatem, vel malitiam, liceitatem, vel illicitatem
 actionis, adeoque ad ipsum opus, non tamen
 omnibus suis circumstantiis vestitum; v. g. an li-
 ceat iter facere die festo; an in eodem pingere lici-
 tum sit, vel prohibitum; an licitus sit contractus tri-
 plex; &c. Denique dubium *practico-practicum*,
 quod versatur circa opus cum omnibus suis cir-
 cumstantiis; v. g. an hic & nunc, pensatis omni-
 bus, liceat pingere die festo. Conscientia dubia
 propriè in dubio practicè practico sita est, cum du-
 bium speculativum, aut speculativo practicum non
 sit conscientia nisi speculativè dubia.

97.
Quid
liceat
in du-
bio?

Certum est, non licere operari cum conscientia practicè dubia, quia quod fit ex hujusmodi conscientia, non est ex fide. Talis igitur peccat pro ratione materiæ & dubii, & in ea specie, de qua dubitat, quia in dubio operans censetur velle peccatum ejusdem speciei, de qua dubitat. Unde S. AUGUSTINUS contra *Donat. c. 5.* inquit: *Efficere, quod incertum est, an sit peccatum; certum peccatum est.* Stante itaque dubio pratico sequi tutius oportet. Quò subintrat illud Juris dictum: *In dubio pars tutior eligenda est, quæ sc. à peccato est remotior;* alioquin operans sese exponit periculo proximo formaliter peccandi; nec umquam satis excludit formidinem rationabilem de inhonestate formali suæ actionis. Quod si neutra pars tuta sit, & agendi detur necessitas, tunc, si dubium deponi nequeat adhibitâ morali diligentia, quod minùs periculosum est, eligi debet.

98.
Prin-
cipia
dire-
ctiva.

Fieri potest, ut permanente dubio speculativo, dubium practicè deponatur. Ut autem conscientia practicè certa sit dubio speculativo persistente, necesse est, ut concurrat certum aliquod principium, ex quo conclusio, sive conscientia practicè certa deducatur. Mulier ex una parte speculativè dubia est de valore matrimonii bonâ fide initi: ex altera verò parte certa est speculativè, neminem in dubio privandum esse jure suo: atque ex principio hoc certissimo practicè judicat, stante illo dubio reddendum esse debitum marito exigenti, nec de matrimonii valore dubitanti. Item est quis speculativè dubius, utrum rem alienam detineat; & aliunde certus est, in tali dubio potiores esse partes possidentis, nec quemquam propter hujusmodi dubium

re suâ spoliandum esse: quo principio speculativè certo nixus, format sibi conscientiam practicè certam, ad restitutionem sese non obligari. Duo autem principia speculativè certa Autores communiter adsignant. *In dubio factum non præsumitur, sed demonstrari debet. Et: In dubio (Juris) melior est conditio possidentis.* Et de priore quidem satis convenit inter TT, quòd delicta non præsumantur, sed ea adserenti, vel adfirmanti incumbat onus probandi. Hinc speciale est, quod statuitur *cap. 2. de Homicidio*, quòd in dubio factum præsumitur in ordine ad incurrendam irregularitatem. Ceterà si actus principalis est certus, & solùm dubitatur de aliquo requisito, quod quis communiter ponere consuevit, illud quoque adhibitum præsumitur. Ut si quis sciat peccatum aliquod se confessum esse, ac solitum semper, verum de peccatis dolorem elicere; postea autem dubitet, an tunc quoque serio doluerit; rectè præsumit se doluisse, quia quod ordinariè fit, semper fieri censetur, nisi præsumptionem veritas elidat. Præsumptio autem est prudens conjectura ex certo signo proveniens, quæ aliis in oppositum non adductis, pro veritate habetur. Posterius Principium etsi in materia Juris ita apud omnes receptum sit, ut pro foro etiam interno subsistat; in cæteris tamen materiis moralibus non una omnium TT. est sententia: nam alii in his & similibus quæstionibus: an quod agere intendis, peccatum sit, nec ne? an grave sit, an veniale? supposito, quòd adhibitâ sufficiente diligentia in rei veritatem pervenire non possis; pro parte benigniore standum esse existimant, *h. e.* vel peccatum non esse, vel non esse mortale, eoquod in ca-

su ubi non satis constat vel de lege prohibente, vel saltem sub gravi culpa, libertas in possessione sit. Quod etiam nonnulli extendunt ad casum; quo *positivè* dubium est, utrum legi satis jam factum sit, utrum non fuerit abrogata. Alii contra in favorem legis pronunciant, tutioremque partem eligendam esse contendunt, occinentes illud, quod habetur in *cap. 3. de Sponsal.* *In his, quæ dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus.* Cui autem parti assentiri fas sit; ex dicendis colliges.

§. III.

De Conscientia probabilis.

99. **O**pinio est assensus præstitus uni contradictionis parti non sine formidine saltem radicali de opposito. *Probabilis* ea est opinio, quæ solidis nixa rationibus, classicisque munita patronis, nulli certo principio, nullique certæ vel conventioni, vel legi, vel censuræ publicæ adversatur. Patet hinc, duplicem esse probabilitatem, *intrinsecam*, quam momentariorum pariunt; & *extrinsecam*, quam alicui sententiæ conciliant Autores, qui eidem patrocinantur. Quæ tamen eatenus duntaxat movet, quatenus præsumptio stat pro viris doctis, quòd hanc suam opinionem sine gravi ratione non sustinuerint. Potest autem motivum opinionis esse grave vel *absolutè* tantum, & secundum se; vel vel etiam *comparativè*, quando sc. cum rationibus etiam oppositæ sententiæ comparatum, adhuc vim suam retinet; quod tunc maximè fieri potest, si rationes utrimque oppositæ sint disparatæ. *Opinio magis probabilis, aut probabilior est, quæ rationi majoris*